

Otwarcie wystaw *Pod stopami — życie w glebie* i *Ziemia, po której stąpamy* w Muzeum Geologicznym PIG w Warszawie

W dniu 04.07.2005 r. w Muzeum Geologicznym PIG w Warszawie odbyło się otwarcie niecodziennej wystawy, innej od dotychczas w nim eksponowanych. Wystawa zatytułowana *Pod stopami — życie w glebie*, przedstawiająca świat organiczny współczesnych gleb, została wypożyczona z Państwowego Muzeum Przyrodniczego w Görlitz. Przeznaczona jest przede wszystkim dla młodego odbiorcy. Ukazuje ona przebogaty świat mieszkańców gleby, zazwyczaj ukrytych przed naszym wzrokiem z racji skrytego trybu życia albo po prostu za małych, by można ich dostrzec gołym okiem.

Zwiedzanie wystawy rozpoczyna się od wizyty w norze kreta. Dalej, dzięki niesłychanie realistycznym modelom można zobaczyć powiększone setki lub tysiące razy stawonogi glebowe, w naturze nieraz mniejsze od ziarenka piasku. Można też obejrzeć przekroje podziemnych budowli — kretowisk, mysich nor, mrowisk czy gniazd os. Do jednej z mysich nor można nawet wejść (dzieci piszczą i krzyczą przy tym z radości).

Ten ukryty pod ziemią świat połączony jest gęstą siecią zależności ekologicznych, w których ważne role przypadają też bakteriom, grzybom czy dżdżownicom. To właśnie organizmy glebowe stanowią większość destruktorów (reducentów) — rozkładających szczątki martwych roślin i zwierząt. Butwiejące i gnijące resztki stają się żywnością dla zwierząt, a zawarte w niej składniki odżywcze wracają do obiegu materii w przyrodzie dzięki roślinom. Ważnym zjawiskiem jest symbioza korzeni roślin z grzybami (mikoryza), sprawiająca, że niektóre gatunki grzybów (np. borowika) możemy spotkać tylko w pobliżu określonych drzew.

W glebie toczy się też nieustanny „wyścig zbrojeń” między drapieżnikami a ofiarami. Ponieważ pod ziemią nie dociera światło, tracą na znaczeniu takie przystosowania, jak dobry wzrok czy maskujące ubarwienie (kret jest niemal ślepy, a wiele glebowych organizmów jest białawych lub bezbarwnych). Ofiary bronią się przed drapieżnikami zwijając się w kulkę (jak wiję), wydzielając trujący śluz (jak dżdżownice i nagie ślimaki), przyskakując trucizną (jak dwuparce) albo uciekając w podskokach (jak skoczogonki). Drapieżcy natomiast doskonałą słuch, węch i dotyk.

Gleba dostarcza korzeniom roślin substancji odżywczych i punktu zaczepienia, a rośliny stanowią podstawę piramidy pokarmowej i wytwarzają tlen niezbędny do oddychania. Ponadto gleba umocniona korzeniami roślin chroni przed powodzią, filtruje szkodliwe substancje z wody deszczowej i stanowi dla wielu organizmów środowisko życia, a przynajmniej kryjówkę lub kolebkę dla rozwoju młodych osobników.

Niestety, aż 1/3 gleb na świecie jest zagrożona zniszczeniem wskutek erozji, zabudowy, zagęszczenia (np. przez przejeżdżające maszyny rolnicze), nadmiernego sztucznego nawożenia, skażenia pestycydami i innymi chemikaliami. Dlatego coraz bardziej palącym problemem staje się ochrona gleb.

Komu mało wrażeń, może zapoznać się jeszcze z filmem video dotyczącym życia w glebie.

Ryc. 1. Przemawia autor fotograficznej wystawy *Ziemia po której stąpamy* A. Tarkowski (od lewej), obok stoją: dyrektor PIG L. Marks i zastępca dyrektora PIG ds. naukowych A. Sadurski. Fot. K. Sabath

Kustoszem wystawy jest Profesor Willi Xylander — dyrektor muzeum w Görlitz, a autorką tekstów — Karin Hohberg — pracownica tegoż muzeum. Wystawa została zaadaptowana dla potrzeb polskiego odbiorcy — tłumaczeń tekstów dokonali Andrzej Paczos i Przemysław Szwałko. Wystawa w Muzeum Geologicznym PIG nie mogłaby jednak być eksponowana, gdyby nie ogromne zaangażowanie dr Izabeli Ploch (inicjatorki jej wypożyczenia) i wielka praca licznych pracowników Muzeum Geologicznego PIG w Warszawie, którym należą się słowa podziękowania. Wystawa jest z pewnością kapitalnym przykładem dobrze rozumianej działalności edukacyjnej muzeum. Warto odnotować, że jej sponsorami są Niemiecka Federalna Fundacja na rzecz Środowiska oraz Inicjatywa Unii Europejskiej Interreg III.

Wystawie towarzyszy ekspozycja fotografii prof. Andrzeja Tarkowskiego (ryc. 1), zatytułowana *Ziemia, po której stąpamy*. Przedstawia ona obiekty działalności ludzkiej usytuowane bezpośrednio na glebie, po których chodzimy, lecz zwykle im się nie przyglądamy.

W uroczystości otwarcia obu wystaw wzięli udział: dr Henryk Jacek Jezierski — dyrektor Departamentu Geologii i Koncesji Geologicznych w Ministerstwie Środowiska, prof. dr hab. Leszek Marks — dyrektor PIG w Warszawie, a także autorzy obu wystaw — prof. Willi Xylander i Karin Hohberg z Muzeum Przyrodniczego w Görlitz oraz prof. dr hab. Andrzej Tarkowski. Interaktywna wystawa z Niemiec będzie czynna do końca września bieżącego roku i z pewnością będzie się cieszyć powodzeniem zwiedzających.

Włodzimierz Mizerski & Karol Sabath
Serwis fotograficzny na str. 618

Otwarcie wystaw *Pod stopami — życie w glebie i Ziemia, po której stąpamy* w Muzeum Geologicznym PIG w Warszawie (patrz str. 629)

Ryc. 1. Symbolicznego przecięcia wstęgi dokonali prof. Willi Xylander i Karin Hohberg — autorzy wystawy *Pod stopami życie — w glebie*. Ryc. 1, 2, 3 i 5 fot. K. Sabath

Ryc. 2. Fragment ekspozycji

Ryc. 3. Dyzio (stały mieszkaniec Muzeum Geologicznego PIG) grzecznie przywitał się z kretem (maskotką nowej wystawy)

Ryc. 4. Kącik dla dzieci (fragment ekspozycji). Fot. B. Bańkowska-Zajączkowska

Ryc. 5. Powiększone do monstrualnych rozmiarów roztocze (fragment ekspozycji)

